

СТОЛІТНЯ МОЛИТВА

над «Козацькими
могилами»

Поминальна урочистість на знаменитих «Козацьких Могилах», яка щороку, за заповітом першого будівничого священика о.Віталія (Максименка), припадає на 9-у П'ятницю після Пасхи, - це не лише прояв пошанування героїв-козаків, це своєрідне випробування бути гідним величної слави попередників. А цьогоріч ця урочистість (27-29 червня) буде особливо пам'ятною, адже від першого масового поминання козаків, полеглих у Берестецькій битві, минає сто років.

Щодо самої Берестецької битви, то, за різними даними, тоді, у 1651 році, у ній загинуло від 10 до 30 тисяч вояків війська Богдана Хмельницького. Проте, хоч це і була поразка від 150-тисячного війська польського короля Яна Казимира (бо козаків зрадив кримський хан), вона, як писала українська поетеса Ліна Костенко, «...варта стонадцять перемог». Бо тут, по суті, вперше проявилось згуртування та загартування українського духу. А тодішніх прикладів героїзму просто не злічити. Чого вартий, приміром, відчайдушний опір шляхті 300 козаків, оточених на острівку добірною кількатисячною навалюю. Вони відкинули пропозицію здатися, билися до останнього і загинули, як справжні герої.

Але, як не прикро, був в українській історії період, коли козаки-герої на довгі століття канули у забуття... І ось, за велінням Божим, настало літо 1908 року. Тодішня влада вирішує прокласти між Берестечком та Демидівкою шосейну дорогу. Відповідно передбачалися земляні роботи у довколишніх Пляшевої та Острова. Коли ж шляховики почали вирівнювати тутешню місцину, то несподівано натрапили на людські останки. Окрім кісток, черепів, нерідко траплялися рештки взуття, одягу, зброя. Заодно робітники дорожнього відомства зовсім не здивували місцевих жителів, котрі віддавна, господарюючи на власних земельних окрайцях та обробляючи панські угіддя, щоразу діставали з-під плуга незвичні знахідки. Зокрема: мушкети, шаблі, черепи, кістки. Приміром, Михайло Михальчук, обробляючи поле, знайшов аж 32 козацьких мушкети і 16 шабель.

Деякі священиків, котрі йшли влітку 1908 року хресним ходом зі святої Почаївської лаври до Берестечка і зупинилися на ночівлю у Пляшеві, настільки пройнялися розповідями тутешніх мешканців, що не стали відкладати величезних поминальних почесей. Під головуванням о.Віталія було відправлено панахиду по загиблих козаках. На острові Монастирщина встановили та освятили дубовий хрест. Звідси хресний хід направився на острів Журавлиху. Тут, з участю майже трьох десятків священиків, було проведено церковну відправу та мітинг. А найбільш епохальною подією стало те, що вперше через сотні літ над козацькими могилами вознеслася «вічна пам'ять» - традиційна данина пошани полеглим. Водночас вперше було започатковано збір коштів на спорудження пам'ятних знаків - символів величчя та нескореності козаків.

Пізніше газети «Почаевский листок» та «Вольнская земля» опублікували обширні статті про Берестецьку битву, про козацький подвиг, а заодно й звернення, в якому стверджувалося: «...нам необхідно всім народом спорудити церкву і чудово прикрасити її, аби вона була пам'ятником, достойним великого подвигу дідів наших».

Такий храм невдовзі спорудили, перенесли на територію «Козацьких могил» із села Острів іншу церкву - дерев'яну, освятили скит, до Пляшевої потягнулися паломники, раз по раз сюди попрямували хресні ходи... Натомість увесь цей духовно-історичний сплеск перервався Першою світовою війною. Загалом відтоді «Козацькі могили» спізнали чимало наруги. Особливо у час радянської партійно-тоталітарної системи, коли святиню перетворили на ферму. На щастя, нині маємо інший час, інше розуміння значимості духовних та історичних постулатів. Заодно ніколи не забуваймо, як започатковувалися «Козацькі могили» і хто стояв у їхніх витоках. Бо це - унікальна частинка нашої історії: повчальна і величальна.

Євген МЛИН.

На фото: Георгіївський храм на "Козацьких могилах".